

TYTTÖJEN SUKUELINTEN SILPOMINEN JA SOSIAALITYÖ
Näkökulmia silpomisen vastaiseen työhön

Katja Tiainen
Kandidaatintutkielma
Sosiaalityö
Avoin yliopisto
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2021

TIIVISTELMÄ

TYTTÖJEN SUKUELINTEN SILPOMINEN JA SOSIAALITYÖ

Näkökulmia silpomisen vastaiseen työhön

Katja Tiainen

Sosiaalityö

Kandidaatintutkielma

Avoin yliopisto

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Teija Karttunen

Kevät 2021

Sivumäärä: 21 sivua + 1 liite

Kandidaatintutkielmassa tarkastelen tyttöjen sukuelinten silpomisen vastaista työtä länsimaisen sosiaalityön sekä maahanmuuton kontekstissa. Tyttöjen sukuelinten silpomisessa on kyse sukuelinten vahingoittamisesta ilman lääketieteellistä perustetta. Tavoitteenani on selvittää, millaisia perusteita sosiaalityön osallistumiselle silpomisen vastaiseen työhön tutkielman aineistosta on paikannettavissa sekä mitä sosiaalityön tehtävä silpomisen vastaisessa työssä pitää sisällään. Lisäksi etsin tutkielmassa vastausta siihen, kuinka silpomisen kulttuurinen merkitys nousee esiin suhteessa silpomisen vastaiseen työhön. Tutkielman tutkimuskysymykset ovat 1) Millaisia ulottuvuuksia länsimaisen sosiaalityön tehtävällä on osana tyttöjen silpomisen vastaista työtä? 2) Miten silpomisen kulttuurinen merkitys nousee esiin suhteessa silpomisen vastaiseen työhön?

Tutkielman teoreettinen viitekehys rakentuu silpomisen normiulottuvuuden sekä kulttuurisen kompetenssin käsitteen ympärille. Tutkielma on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jonka aineistona on kymmenen vertaisarvioitua artikkelia. Aineistosta olen paikannut kolme erillistä teemaa, jotka ovat sosiaalityön tehtävän perusteet silpomisen vastaisessa työssä, silpomisen vastaiseen työhön sisältyvät jännitteet sekä kulttuurinen kompetenssi silpomisen vastaisessa työssä.

Tutkielman aineistosta nousee esiin, että sosiaalityön osallistuminen silpomisen vastaiseen työhön perustuu sosiaalityön profession eettiseen ohjeistukseen ja arvoperustaan sekä sosiaalityön sitoutumiseen ihmisoikeuksien turvaamiseen. Sosiaalityön käytännön ulottuvuus silpomisen vastaisessa työssä pitää sisällään yhteistyön rakentamista eri tahojen välille, koulutus- ja opetustehtäviä sekä niiden tyttöjen ja naisten kohtaamista, joita sukuelinten silpominen ilmiönä koskettaa. Silpomisen vastaiseen työhön sisältyvät jännitteet ovat puolestaan seurausta länsimaisen sosiaalityön sekä silpomisen kulttuurisen merkityksen kohtaamisesta, mikä voi synnyttää toiseuden ja ulossulkemisen kokemuksia niille yksilöille, joita sukuelinten silpominen koskettaa. Kolmas teema eli kulttuurinen kompetenssi pitää sisällään silpomisen kulttuurisen merkityksen huomioimisen osana silpomisen vastaista työtä. Tämä tarkoittaa silpomista harjoittavista yhteistöistä tulevien ihmisten elämäntilanteiden kokonaisvaltaista huomioimista sekä heidän osallistamistaan silpomisen vastaiseen työhön.

Tutkielmani osoittaa, että sosiaalityöllä on perusteltu paikka silpomisen vastaisessa työssä ja että tämän työn toteuttaminen vaatii erityistä kulttuurisen kompetenssin hallintaa sosiaalityön ammattilaisilta.

Asiasanat: Tyttöjen sukuelinten silpominen, tyttöjen ympärileikkaus, sosiaalityö, sosiaalinen normi, kulttuurinen kompetenssi

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	2
2	SUKUELINTEN SILPOMINEN	3
2.1	Sukuelinten silpominen yhteisön normina	4
2.2	Silpomisen vastainen työ länsimaisen sosiaalityön kehyksessä.....	5
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	7
4	TUTKIMUSASETELMA JA AINEISTO	8
4.1	Tutkimusaineiston valinta	8
4.2	Aineiston analyysi	10
5	SUKUELINTEN SILPOMINEN JA SOSIAALITYÖ	11
5.1	Silpomisen vastaisen työn perusteet.....	11
5.2	Silpomisen vastaiseen työhön sisältyvät jännitteet	13
5.3	Silpomisen vastainen työ ja kulttuurinen kompetenssi	16
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	20
	LÄHTEET.....	23
	LIITTEET	27

1 JOHDANTO

Tyttöjen sukuelinten silpominen nousi ajankohtaiseksi puheenaiheeksi loppuvuodesta 2020 kun Suomen lakivaliokunta hyväksyi kansalaisaloitteen, jonka tavoitteena oli lakimuutoksella säätää tyttöjen sukuelinten silpominen erillislailla aiempaa selkeämmin rangaistavaksi teoksi (Yle 2020a). Suomessa sukuelinten silpominen on säädetty rikokseksi sekä rikoslaissa (39/1889) että lastensuojelulaissa (417/2007). Myöhemmin vuoden 2020 marraskuussa eduskunnassa käydyssä äänestyksessä enemmistö kansanedustajista äänesti lakimuutoksen puolesta (Yle 2020b).

Lakimuutokseen kytkeytyvän keskustelun lisäksi tyttöjen sukuelinten silpominen on noussut esiin mediassa myös silpomisen läpikäyneiden naisten omina kertomuksina. Näissä naisten itsensä kertomissa tarinoissa nousee esiin viranomaisten velvollisuus suojella tyttöjä silpomiselta, mikä vaatii ammattilaisista kykyä kohdata sekä ottaa aihe puheeksi maahanmuuttaja-asiakkaiden kanssa. (Blomqvist 2018; Kinnunen 2020; Malminen 2020.)

Kandidaatintutkielmani tavoitteena on tuottaa tietoa sekä lisätä ymmärrystä tyttöjen sukuelinten silpomisesta siten, että sitä on mahdollista hyödyntää käytännön sosiaalityössä kohdattaessa ihmisiä, joita sukuelinten silpominen tavalla tai toisella koskettaa. Olen tahtonut myös selvittää millaisia ulottuvuuksia sosiaalityön tehtävä sukuelinten silpomisesta vastaisessa työssä pitää sisällään. Lisäksi olen halunnut selkiyttää kysymystä siitä, onko sukuelinten silpomisesta vastainen työ ylipäättänsä edes sosiaalityön tehtävä vai kuuluuko silpomisen ehkäisy enneminkin terveydenhuollon ammattilaisille.

Lähden tutkielmassani liikkeelle sukuelinten silpomisesta käsitteen avaamisella sekä perustelen, miksi olen päättänyt käyttää tutkielmassa silpomisesta käsitettä. Tutkielman teoriaosuudessa selvennän lukijalle mitä sukuelinten silpomisella tarkoitetaan, sekä kuvaan normiteoriaan viitaten niitä syitä, joita silpomisesta harjoittamisen taustalta löytyy. Lisäksi avaan silpomisesta vastaista työtä länsimaisen maahanmuuttajatyön kehityksessä käyttäen apuna kulttuurisen kompetenssin käsitettä. Tämän jälkeen esittelen tutkielman tutkimustehtävän sekä tutkimuskysymykset. Tutkielman tulosluku keskittyy aineistosta esiin nousseiden teemojen erittelyyn ja tarkasteluun. Lopuksi tutkielman päättävässä pohdintaosuudessa peilaan tulosluvun teemoja tutkielman teoreettiseen viitekehykseen, sekä tuon esiin omia tutkielman kirjoittamisprosessin aikana heränneitä ajatuksiani ja huomioitani.

2 SUKUELINTEN SILPOMINEN

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisessa on kyse ulkoisten sukuelinten vahingoittamisesta ilman lääketieteellistä perustetta. Maailmassa elää tällä hetkellä yli 200 miljoonaa silvottua tyttöä ja naista (UNFPA 2019; Unicef 2020; WHO 2020) ja arviot siitä kuinka moni tyttö elää tällä hetkellä silpomisuhan alla vaihtelevat reilusta kolmesta miljoonasta (WHO 2020) 4.1 miljoonaan tyttöön (UNFPA 2019; Unicef 2020). Silpomisella ei ole olemassa terveyshyötyjä, mutta sen sijaan se aiheuttaa erilaisia lyhyt- ja pitkäkestoisia terveyshaittoja, jotka voivat pahimmassa tapauksessa johtaa jopa kuolemaan (WHO 2020). Nämä riskit koskettavat myös syntymättömiä lapsia, sillä sukuelinten silpomisella on todettu olevan yhteys erilaisiin synnytyskomplikaatioihin (Banks ym. 2006; WHO 2020).

Maailman terveysjärjestö WHO on luokitellut sukuelinten silpomisen neljään eri päätyyppiin sen mukaan mitä osaa sukuelimistä vahingoitetaan. Nämä neljä tyyppiä on kuvattu alla olevassa taulukossa.

TAULUKKO 1 Silpomistyytit

Tyyppi 1	Klitoriksen näkyvän osa tai klitorista peittävä ihopoimu eli huppu poistetaan osittain tai kokonaan.
Tyyppi 2	Klitoriksen näkyvä osa tai sen huppu sekä sisemmät häpyhuulet poistetaan joko osittain tai kokonaan. Myös ulommat häpyhuulet voidaan poistaa.
Tyyppi 3 (Infibulaatio)	Tavoitteena on emätinaukon ahtauttaminen, mikä tapahtuu leikkaamalla sisemmät ja/tai ulommat häpyhuulet. Lisäksi kudoksesta muotoillaan siten, että emätinaukko saadaan muokattua suljetummaksi. Emätinaukon ahtauttamiseen voidaan lisäksi käyttää myös tikkejä. Klitoriksen näkyvä osa poistetaan osittain tai kokonaan tai se voidaan jättää leikkaamatta.
Tyyppi 4	Muu sukuelinten ei-lääketieteellisistä syistä tapahtuva vahingoittaminen kuten pistäminen, lävistäminen, viiltäminen, kaavinta tai polttaminen.

Lähde: WHO 2020

Edellä kuvatuista tyypeistä ensimmäinen, toinen ja neljäs ovat kaikkein yleisimmät ja ne kattavat noin 90 % kaikista silpomistapauksista. Silpomisen vakavin muoto, kolmas tyyppi eli infibulaatio koskettaa noin 10 % kaikista silvotuista tytöistä ja naisista. (WHO 2021.)

Silpomisen tarkasteluun kytkeytyy lisäksi myös keskustelu käytettävistä käsitteistä. Tyttöjen sukuelinten silpomisesta käytetään suomen kielessä myös käsitettä tyttöjen ympärileikkaus. Ympärileikkausta pidetään silpomista neutraalimpana käsitteenä ja siksi se on Suomessa omaksuttu

käytettäväksi asiakastyössä. Sen sijaan sukuelinten silpomisen käsitettä käytetään silpomisen ehkäisyyn pyrkivän vaikuttamistyön yhteydessä. (Koukkula & Klemetti 2019, 27.) Myös kansainvälisesti on käyty vastaavaa keskustelua käsitteiden välisistä merkityseroista. Englannin kielessä käytössä olevat käsitteet ovat *female genital cutting* eli FGC (suom. sukuelinten leikkaaminen) ja *female genital mutilation* eli FGM (suom. sukuelinten silpominen). Useat terveys- ja ihmisoikeusjärjestöt käyttävät termiä FGM, sillä se kuvastaa silpomista tyttöihin ja naisiin kohdistuvana väkivaltana ja ihmisoikeusrikkomuksena, kun taas FGC on sävyllään neutraalimpi termi. (Odemerho & Baier 2012, 453; UNFPA 2020.) Toisin kuin Suomessa, englannin kielessä käsitteen *circumcision* (suom. ympärileikkaus) käytöstä on yhä enenevässä määrin luovuttu. Sen on ajateltu luovan mielleyhtymän tyttöjen silpomisen ja poikien ympärileikkauksen välille, mitä on haluttu välttää. (Davis 2001, 489; UNFPA 2020.)

Suomen kielestä puuttuu tällä hetkellä *female genital cutting* käsitettä vastaava neutraali silpomista kuvaava ilmaus. Tässä kandidaatintutkielmassa käytän käsitettä tyttöjen sukuelinten silpominen tai lyhennettynä silpominen. Koska tutkielman näkökulma on silpomisen vastaisessa työssä, olen halunnut käyttää käsitettä, joka on Suomessa omaksuttu osaksi silpomisen vastaista vaikuttamistyötä (Koukkula & Klemetti 2019, 17).

2.1 Sukuelinten silpominen yhteisön normina

Tyttöjen sukuelinten silpominen on yleisintä 30 eri maassa, erityisesti Afrikassa, sekä osassa Lähi-Idän ja Aasian maita (Unicef 2016; WHO 2020). Sukuelinten silpomisen harjoittamisen taustalta on paikannettavissa erilaisia uskomuksia sekä perinteitä. Siitä huolimatta, että uskonto ja erityisesti islam nousevat usein esiin yhtenä selitysmallina silpomisen harjoittamiselle, ei selkeää osoitusta uskonnon ja silpomisen väliselle yhteydelle ole pystytty osoittamaan (Farina & Ortensi 2014, 1122; Johnsdotter & Essén 2016, 16). Tyttöjen sukuelinten silpomiseen liitetään lisäksi erilaisia mielikuvia siveydestä ja puhtaudesta sekä esteettisyydestä (Berg & Denison 2013; Johnsdotter & Essén 2016, 16–17). Silpomista pidetään myös yhtenä keinona ehkäistä esiavioliollisia sekä avioliiton ulkopuolisia suhteita (Johansen & Ahmed 2021, 459; Johnsdotter ym. 2009, 120). Lisäksi tyttöjen sukuelinten silpominen nähdään paikoin myös aikuistumisriittinä, joka valmistelelee tytön aikuisuutta sekä avioliittoa varten (Berg & Denison 2013; Johnsdotter & Essén 2016, 17; Shahawy, Amanuel & Nour 2019, 33; WHO 2020).

Yhtenä perusteluna tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen harjoittamisen taustalla nousee esiin sen merkitys ja asema kulttuurisena perinteenä sekä sosiaalisena normina (Berg & Denison 2013; Cloward 2015; Gele ym. 2012; WHO 2020). Allardt ja Littusen (1984) määritelmän mukaan sosiaaliset normit ovat ihmisten toisilleen asettamia sääntöjä, joiden avulla määritellään ihmisten käyttäytymistä. Sosiaaliset normit voivat kieltää, käskää tai vaihtoehtoisesti antaa luvan johonkin normin määrittämään toimintaan. Sosiaalisten normien toteutuminen perustuu sille, että niistä poikkeaminen johtaa rangaistukseen. Samanaikaisesti rangaistus tai ikävä seuraus normin noudattamatta jättämisestä on myös ehto normin olemassaololle; sosiaalista normia ei ole olemassa, jos sen ohittamisella ei ole olemassa mitään seurauksia. Huomionarvoista on kuitenkin se, että rangaistus itsessään voi olla mitä vain paheksunnasta ankariin seuraamuksiin. Sosiaaliset normit voivat myös muokkautua ihmisen sisäistetyksi säännöksi. Tällöin normin olemassaolo ei enää vaadi ulkopuolista valvontaa, sillä yksilö on omaksunut normin mukaisen toiminnan. Silloin normista poikkeaminen herättää yksilössä itsessään negatiivisia tunteita kuten katumusta. (Em. 21, 24.)

Tarkasteltaessa silpomista sosiaalisena normina esiin nousee se, kuinka silpominen tai silpomatta jättäminen määrittävät tytön ja naisen asemaa yhteisön sisällä. Silpominen näyttää keinoon turvata tytön asema esimerkiksi sellaisissa yhteisöissä, joissa silpomisen läpikäyneillä tytöillä on paremmat mahdollisuudet avioliiton solmimiseen verrattuna niihin, joiden sukuelimiä ei ole silvottu (Isman, Ekéus & Berggren 2013, 96; Shahawy, Amanuel & Nour 2019, 334). Sosiaalisen normin olemassaolon edellytyksenä oleva rangaistus (Allardt & Littunen 1984, 21) voidaan tulkita sukuelinten silpomista tarkasteltaessa olevan tytön yhteisöllisen aseman heikkeneminen. Toisaalta silpominen sosiaalisena normina näyttäisi muotoutuneen ihmisten sisäistetyksi säännöksi osassa silpomista harjoittavissa yhteisöissä. Tämä tulee näkyväksi siinä, että silpomista harjoitetaan, vaikka perimmäisiä syitä silpomisen taustalla ei välttämättä osata sanoittaa. Toisin sanottuna silpomisen harjoittamisen perusteet rakentuvat ihmisten sisäistämälle käsitykselle siitä, että niin kuuluu tehdä. (Hassanen, Woldu & Mkuu 2019, 73; Johnsdotter ym. 2009, 121.)

2.2 Silpomisen vastainen työ länsimaisen sosiaalityön kehyksessä

Maahanmuuttoliikkeen myötä silpominen on noussut myös entistä globaalimmaksi ilmiöksi ja sukuelinten silpomisen on paikannettu koskettavan tyttöjä ja naisia myös Euroopassa, Pohjois-Amerikassa ja Australiassa (Unicef 2016; WHO 2020). Huomioitavaa on, että vaikka olen tässä tutkielmassa rajannut silpomisen vastaisen työn tarkastelun länsimaisen sosiaalityön ja

maahanmuuton kontekstiin, ei silpomisen vastainen työ ole länsimainen ilmiö, vaan työtä silpomisen lopettamiseksi tehdään myös niissä maissa, joissa silpomista harjoitetaan (esim. Galukande ym. 2015; Igras ym. 2004).

Suomessa lainsäädäntö määrittää sukuelinten silpomisen rangaistavaksi teoksi, sillä se luokitellaan naisiin ja tyttöihin kohdistuvaksi väkivallaksi (Koukkula & Klemetti 2019, 30–31; THL 2021b). Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämisen toimintaohjelman (Koukkula & Klemetti 2019; STM 2019), jonka tavoitteena on luoda yhtenäiset ohjeistukset ja käytänteet silpomisen vastaiseen työhön, silpomisen ehkäisyyn ja jo silpomisen läpikäyneiden kohtaamiseen. Silpomisen estämisen toimintaohjelmaan on kirjattu oma osionsa myös sosiaalityön ammattilaisille (Koukkula & Klemetti 2019, 56). Myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitos eli THL (2021b) on laatinut omat ohjeistuksensa tyttöjen silpomisen estämiseksi.

Sekä Sosiaali- ja terveysministeriön että THL:n sukuelinten silpomisen estämiseksi laaditussa materiaalissa on mainittu kulttuurisen kompetenssin sekä kulttuurisensitiivisen työotteen merkitys silpomisen vastaisessa työssä (Koukkula & Klemetti 2019; THL 2021a & 2020). Tarve kulttuurisensitiiviselle työotteelle kumpuaa silpomisen kulttuurisesta merkityksestä sitä harjoittaville yhteisöille (Koukkula & Klemetti 2019, 45, 54, 65). Käytän tässä tutkielmassa käsitteitä kulttuurinen kompetenssi sekä kulttuurisensitiivisyys. Ymmärrän kulttuurisen kompetenssin yläkäsitteeksi, jonka sisälle kulttuurisensitiivisyys asettuu.

Kulttuurista kompetenssia voidaan kutsua myös kulttuuriseksi osaamiseksi (Kaihlanen ym. 2019, 369). Kulttuurinen osaaminen eli kompetenssi pitää sisällään ymmärryksen ihmisten kulttuurisesta monimuotoisuuden sen laajassa merkityksessä. Tällä tarkoitetaan sitä, että huomioon otetaan yksilön kulttuurinen kokemus ja viitekehys siinä, kuinka ne vaikuttavat yksilön käsitykseen esimerkiksi sukupuolesta, uskomuksista ja seksuaalisuudesta. (Sousa & Almeida 2016, 545.) Toisaalta kulttuurinen kompetenssi pitää sisällään myös ammattilaisten kyvyn tiedostaa ja reflektoida oman kulttuurisen todellisuutensa vaikutuksia omiin arvoihinsa ja uskomuksiinsa sekä siihen, kuinka se vaikuttaa tapaan, jolla asiakas kohdataan (Yan & Wong 2005, 182–183). Kulttuurisensitiivinen työote puolestaan on asiakkaan kohtaamista tavalla, jossa toteutuu kulttuurisen kompetenssin mukainen osaaminen (THL 2020).

Kuten tässä luvussa on tuotu esiin, tyttöjen sukuelinten silpomista on mahdollista tarkastella kahdesta erilaisesta näkökulmasta. Silpomisessa on samaan aikaan kyse sekä tyttöihin kohdistuvasta

väkivallasta että yhteisölle merkityksellisestä tavasta ja normista. Ymmärrän kulttuurisen kompetenssin siten, että samaan aikaan kun tiedostetaan silpomisen olevan tyttöihin ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, osataan myös huomioida silpomisen kulttuurinen merkitys osana silpomisen vastaista työtä. Jotta tämä voi toteutua, vaaditaan tietoa tässä luvussa kuvatussa silpomisen merkityksestä kulttuurisena tapana ja normina.

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tämän kandidaatintutkielman tutkimustehtävänä on tarkastella tyttöjen sukuelinten silpomisen vastaista työtä länsimaisen sosiaalityön kontekstissa. Tarkoituksena on tuottaa tietoa siitä, millaisia ulottuvuuksia sosiaalityön tehtävään sukuelinten silpomisen vastaisessa työssä sisältyy. Lisäksi olen halunnut selvittää, millaisia perusteita sosiaalityön osallistumiselle silpomisen vastaiseen työhön on paikannettavissa. Tutkielmassa tarkastellaan myös sitä, kuinka tyttöjen sukuelinten silpomisen kulttuurinen merkitys nousee esiin suhteessa sosiaalityön tehtävään silpomisen vastaisessa työssä.

Tutkielmassa silpomisen vastaisen työn tarkastelu on rajattu länsimaisen maahanmuuttajien parissa tehtävän sosiaalityön kontekstiin. Käytän sosiaalityötä sateenvarjokäsitteenä, eli en ole rajannut tutkielmassa sosiaalityötä käsittämään ainoastaan esimerkiksi lastensuojelua vaan tarkastelen sosiaalityötä kokonaisuutena. Sukuelinten silpomisen vastaisella työllä tarkoitan tässä tutkielmassa silpomisen loppumiseen tähtäävää ehkäisevää työtä sekä jo silvottujen naisten kanssa tehtävää työskentelyä.

Kandidaatintutkielmani tutkimuskysymykset ovat:

- Millaisia ulottuvuuksia länsimaisen sosiaalityön tehtävällä on osana tyttöjen silpomisen vastaista työtä?
- Miten silpomisen kulttuurinen merkitys nousee esiin suhteessa silpomisen vastaiseen työhön?

4 TUTKIMUSASETELMA JA AINEISTO

Kandidaatintutkielmani on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena ja lähestymistapani aineistoon on kvalitatiivinen. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on laadullinen menetelmä, jota on mahdollista hyödyntää, kun halutaan selvittää millaista olemassa olevaa tietoa ja tutkimustuloksia jostain ilmiöstä on olemassa, millaista keskustelua siitä käydään tai millaisia käsitteitä ilmiöön kytkeytyy (Kangasniemi ym. 2013, 294; Rowe 2014, 242; Salminen 2011, 3). Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tavoitteena on valintakriteerit täyttävän aineiston avulla pyrkiä luomaan laadullinen kuvailu, joka tarjoaa vastauksen esitettyyn tutkimuskysymykseen (Kangasniemi 2013, 296). Tässä tutkielmassa kuvaileva kirjallisuuskatsaus merkitsee sitä, että valitun aineiston avulla luon kuvauksen siitä, mitä ovat ne keskeiset teemat, jotka nousevat esiin tyttöjen silpomisen vastaisen työn ja sosiaalityön suhdetta tarkastelevassa kirjallisuudessa.

Seuraavaksi siirryn kuvailemaan aineistonkeruuseen sisältyneen tiedonhakuprosessin ja aineistonvalinnan, sekä perustelen aineistonvalinnalle asettamani kriteerit. Viimeisessä alaluvussa avaan tekemäni aineiston analyysin.

4.1 Tutkimusaineiston valinta

Aloitin aineistohaun tekemällä suomenkielisiä hakuja seuraaviin tietokantoihin: Helsingin yliopiston kirjasto Helka, Jyväskylän yliopiston kirjaston kokoelmat, kotimaisten artikkelien Arto-tietokanta, Google Scholar sekä Finna.fi. Käytin kaikissa tietokannoissa seuraavia hakusanoja: silpominen, ympärileikkaus, sosiaalityö ja lastensuojelu. Tein kaikkiin tietokantoihin haut Boolean menetelmää hyödyntäen seuraavilla hakusanayhdistelmillä: ympärileikk* (OR silpominen) AND sosiaalityö* (OR lastensuojel*). Lisäksi tein manuaalisen haun aikakauslehti Januksen julkaistuihin numeroihin.

Suomenkielistä vertaisarvioitua tutkimusta sukuelinten silpomisesta nimenomaan sosiaalityön näkökulmasta ei ollut löydettävissä. Sen sijaan löysin erilaisia aihetta käsitteleviä pro graduja, kandidaatintutkielmia sekä opinnäytetöitä. Nämä eivät kuitenkaan täyttäneet vertaisarvioidun julkaisun kriteerejä, joten niitä ei sisällytetty tutkielman aineistoon. Tästä syystä tein päätöksen keskittyä aineiston valinnassa ainoastaan kansainvälisiin aineistoihin ja tietokantoihin.

Tehtyäni päätöksen keskittyä kansainvälisiin aineistoihin tein hakuja seuraaviin tietokantoihin: JYKDOKin tarkennettu kansainvälisten e-aineistojen haku, Sociological Abstracts, Applied Social Sciences Index and Abstracts (ASSIA), Social Care Online ja Social Services Abstracts. Hakusanoina olen käyttänyt Boolean menetelmää hyödyntäen seuraavia sanoja: female genital cutting, female genital mutilation, female circumcision, infibulation, social work, social services, child protection ja child welfare services. Hakusanayhdistelmällä on tehty useita hakua, jotka on kohdennettu kaikkiin osumiin sekä artikkelien otsikoihin, aiheisiin sekä abstrakteihin. Olen syöttänyt kaikkiin tietokantoihin samat hakusanayhdistelmät, jotka on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

TAULUKKO 2 Aineistohaku

Tietokanta	Hakusanat ja -yhdistelmät	Osa, johon haku kohdistuu
<ul style="list-style-type: none"> • JYKDOKin tarkennettu kansainvälisten e-aineistojen haku • Sociological Abstracts • Applied Social Sciences Index and Abstracts (ASSIA) • Social Care Online • Social Services Abstracts 	1) female genital cutting (OR female genital mutilation OR female circumcision) AND “social work” 2) female genital cutting (OR female genital mutilation OR female circumcision) AND “social services” 3) female genital cutting (OR female genital mutilation OR female circumcision) AND “child protection” 4) female genital cutting (OR female genital mutilation OR female circumcision) AND “child welfare services” 5) infibulation AND “social work” (OR “social services”) 6) infibulation AND “child protection” (OR “child welfare services”)	<ul style="list-style-type: none"> • Kaikki osumat • Otsikko • Aihe • Abstrakti

Asetin aineistolle tietyt sisäänottokriteerit, joista ensimmäinen on englannin kieli. Aluksi asetin julkaisu vuosien rajaksi vuodet 2010–2020. Aineistoksi soveltuvien artikkelien vähäisen määrän takia laajensin kuitenkin julkaisu vuosien aikaväliksi vuodet 2000–2020. Lisäksi yksi kriteereistä oli, että artikkelien tuli olla vertaisarvioituja. Poissuljin hakutuloksista kaikki artikkelit, jotka käsittelevät poikien ympärileikkausta tai joissa näkökulma oli selkeästi biolääketieteellinen. Lisäksi poissuljin artikkelit, joissa tarkasteltiin sosiaalityön tehtävää silpomisen vastaisessa työssä sellaisessa maassa, jossa silpomista harjoitetaan. En ottanut aineistoon myöskään niitä artikkeleita, joissa silpomisen vastaista työtä tarkasteltiin ainoastaan terveydenhuollon näkökulmasta. Hyväksyin aineistoon ne artikkelit, jotka käsittelevät silpomisen vastaista työtä länsimaisen sosiaalityön kontekstissa. Lisäksi hyväksyin artikkelit, joissa viitattiin sosiaalityöhön käsiteltäessä silpomisen vastaista työtä länsimaissa tai joissa sosiaalityön tehtävää silpomisen vastaisessa työssä tarkasteltiin osana laajempaa moniammatillista verkostoa, esimerkiksi terveydenhuollon rinnalla. Luvuvaiheessa käytin lisäksi apuna hakukomentoa, jonka avulla etsin edellä kuvattuja hakusanoja artikkelien tekstien sisällöistä.

Kaikki tietokannat tuottivat soveltuvia hakutuloksia sekä useita päällekkäisiä tuloksia toistensa kanssa. Lopullisesti aineistoon valikoitui kymmenen asettamani sisäänottokriteerit täyttävää vertaisarvioitua artikkelia (N=10).

4.2 Aineiston analyysi

Aloitin aineistoon tutustumisen lukemalla aineistoksi valikoituneet artikkelit tarkasti muutamaan kertaan. Seuraavaksi jaoin artikkelit ryhmiin sen mukaan mistä näkökulmasta niissä käsiteltiin silpomisen ja sosiaalityön välistä suhdetta. Tämän jälkeen jatkoin artikkelien lukemista siten, että pyrin paikantamaan niiden väliltä yhdistäviä tekijöitä. Pyrin löytämään tutkielmani teoreettisen viitekehysten sekä asettamani tutkimustehtävän ja tutkimuskysymyksieni kannalta olennaisia sisältöjä. Artikkeleissa nousi esiin yhdistäviä teemoja, minkä perusteella aineiston analyysitavaksi valikoitui teemoittelu (esim. Juhila 2021).

Seuraavassa vaiheessa erittelin teemat käyttäen apuna värikoodeja. Värikoodeja hyödyntäen pystyin erittelemään artikkeleista esiin tutkimustehtävän kannalta olennaiset teemat sekä pelkistämään aineistosta pois tutkielman kannalta epäolennaiset sisällöt. Paikansin artikkeleista kolme erillistä teemaa, joiden sisältöjä tarkastelen seuraavassa tulosluvussa. Nämä teemat ovat sosiaalityön tehtävän perusteet silpomisen vastaisessa työssä, silpomisen vastaiseen työhön sisältyvät jännitteet sekä kulttuurinen kompetenssi silpomisen vastaisessa työssä.

5 SUKUELINTEN SILPOMINEN JA SOSIAALITYÖ

Aineistosta nousi esiin kolme erityistä teemaa, joita käsitellen tämän luvun otsikoiden alla. Ensimmäinen teema on sosiaalityön tehtävän lähtökohdat ja perusteet silpomisen vastaisessa työssä. Ensimmäisessä alaluvussa kuvailen aineistosta esiin nousseita perusteita sosiaalityön osallistumiselle silpomisen vastaiseen työhön sekä erittelen myös käytännön työn lähtökohtia. Toinen teema puolestaan pitää sisällään silpomisen vastaisen työn tuottaman toiseuden. Toisen alaotsikon alla erittelen aineistossa kuvattuja silpomisen vastaiseen työhön sisältyviä jännitteitä. Kolmas ja viimeinen teema on kulttuurinen kompetenssi osana silpomisen vastaista työtä. Kolmannen alaotsikon alla on tarkasteltu aineistossa kuvattuja kulttuurisensitiivisen työtöiden ulottuvuuksia sekä niiden vaikutuksia silpomisen vastaiselle työlle.

5.1 Silpomisen vastaisen työn perusteet

Ensimmäinen aineistossa esiin nousseista teemoista on sosiaalityön tehtävän perusteet osana silpomisen vastaista työtä. Tyttöjen silpomisen vastaista työtä sosiaalityön tehtävänä on tarkasteltu aineistossa erityisesti suhteessa silpomisen kulttuuriseen merkitykseen silpomista harjoittavissa yhteisöissä. Perustavanlaatuisena kysymyksenä aineistosta nousee esiin se, miksi länsimaisen sosiaalityön on perusteltua puuttua silpomisen harjoittamiseen siitä huolimatta, että silpomisella on vahva kulttuurinen merkitys sitä harjoittavissa yhteisöissä. (Burson 2007, luku 5; Katiuzhinsky & Okech 2014, 80–81; Monahan 2007, 27, 32.)

Tarkasteltaessa perusteita, joita on esitetty sosiaalityön osallistumiselle tyttöjen silpomisen vastaiseen työhön, on aineistosta mahdollista paikantaa muutamia erilaisia lähtökohtia. Ensimmäinen näistä lähtökohdista on johdettu sosiaalityön professiota ohjaavista eettisistä ohjeista ja arvoperustasta (Blyth 2008, 214, 222; Burson 2007; Costello ym. 2015, 1260; Dustin & Davies 2007, 14; Katiuzhinsky & Okech 2014, 80). Toinen lähtökohta puolestaan pitää sisällään sosiaalityön sitoutumisen sekä lasten oikeuksien (Costello ym. 2015, 1260; Dustin & Davies 2007, 14), että yleisemmin ihmisoikeuksien (Khaja ym. 2009, 728; Costello 2015, 228; Costello yms. 2015, 1265; Katiuzhinsky & Okech 2014, 80–81) toteutumisen turvaamiseen. Koska kyse on tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisesta, kytkeytyy silpomisen vastainen työ myös naisten oikeuksien edistämiseen

(Burson 2007, luku 3; Dustin & Davies 2007, 4, 14; Costello 2015, 231; Katiuzhinsky & Okech 2014, 81).

Aineistossa on tuotu esiin, että länsimaisen sosiaalityön näkökulmasta silpominen näyttäytyy tekona, joka loukkaa naisten ja tyttöjen kehollista itsemääräämisoikeutta sekä täyttää väkivallan ja pahoinpitelyn tunnusmerkistön (Costello 2015, 226, 232; Costello ym. 2015, 1260; Dustin & Davies 2007, 12; Khaja ym. 2009, 731). Sosiaalityön osallistumista silpomisen vastaiseen työhön on perusteltu sosiaalityön eettisen ohjeistukseen sisältyvällä velvoitteella toimia niiden puolesta, jotka eivät pysty puolustamaan itseään tai jotka ovat muutoin alisteisessa asemassa (Burson 2007, luku 3, luku 5; Katiuzhinsky & Okech 2014, 86).

Erityisesti lasten oikeuksien turvaaminen nousee esiin aineistossa yhtenä merkittävänä sosiaalityön tehtävänä silpomisen vastaisessa työssä. Dustin ja Davies (2007, 4) huomauttavat, että sosiaalityö professiona on sitoutunut noudattamaan lasten oikeuksien sopimusta, joka velvoittaa suojaamaan lapsia sukuelinten silpomiselta. Lapsen oikeuksien näkökulmasta tarkasteltuna sukuelinten silpominen kajoaa lapsen eheyteen ja koskemattomuuteen sekä aiheuttaa merkittävää ja pysyvää haittaa (Dustin & Davies 2007, 4, 12; MacNamara ym. 2020, 2). Lapsen oikeuksien turvaamisen merkityksellisyyttä on kuvattu lisäävän sen, että silpominen kohdistuu alaikäisiin lapsiin, joilla ei ole samanlaista mahdollisuutta päätöksentekoon kehoaan koskevissa valinnoissa kuin täysi-ikäisillä aikuisilla (Dustin & Davies 2007, 1, 9; Katiuzhinsky & Okech 2014, 85). Nimenomaan suostumuksellisuuden ja aidon mahdollisuuden tehdä valintoja on kuvattu erottavan sukuelinten silpomisen muista kehoon kajoavista toimenpiteistä kuten aikuisille tehtävästä kosmeettisesta kirurgiasta (Dustin & Davies 2007, 9).

Tarkasteltaessa sosiaalityön tehtävää osana silpomisen vastaista työtä on aineistosta löydettävissä erilaisia toimintaehdotuksia sekä näkökulmia siihen, mistä elementeistä sosiaalityön tehtävän tulisi käytännössä rakentua. Sosiaalityöntekijöiden ammatillisen osaamisen on nähty mahdollistavan silpomista koskevan tietoisuuden lisäämisen sekä rakenteellisella tasolla, että käytännön työssä. Rakenteellisen tason vaikuttamiseen sisältyy lainsäädännön kehittämiseen osallistuminen (Blyth 2009, 223; Katiuzhinsky & Okech 2014, 86; Monahan 2008, 31), sekä toimiminen osana maahanmuuttajayhteisölle kohdennettuja silpomisen vastaisia ohjelmia ja projekteja (Monahan 2008, 31).

Yhtenä tehtävistä näyttäytyy myös yhteistyön edistäminen eri osapuolten välillä. Sosiaalityöntekijöillä on kuvattu olevan mahdollisuuksia yhteisymmärryksen luomiseen eri

viranomaistentahojen sekä niiden yhteisöjen välillä, joiden parissa silpomisen vastaista työtä tehdään (Khaja ym. 2009, 738). Viranomaisyhteistyöksi voidaan tulkita myös erilaiset kehittämis- ja opetustehtävät, joiden tavoitteena on lisätä eri alojen ammattilaisten tietoa ja ymmärrystä silpomisesta sekä sen vaikutuksista tyttöihin ja naisiin (Costello 2015, 231; Costello ym. 2015, 1261; Dustin & Davies 2007, 12; Monahan 2008, 31).

Sosiaalityön tehtävä silpomisen vastaisessa työssä ei aineiston perusteella rakennu ainoastaan silpomisen ennaltaehkäisevän ulottuvuuden ympärille. Yhdeksi sosiaalityön tehtäväksi on kuvattu niiden naisten ja tyttöjen kohtaaminen, jotka ovat jo läpikäyneet sukuelinten silpomisen aiemmin elämässään. Aineistossa on esitetty, että näille tytöille ja naisille tulisi tarjota tukea, jotta he voivat läpikäydä ja käsitellä sitä, miten sukuelinten silpominen on vaikuttanut heihin sekä fyysisesti että psyykkisesti ja millaisia vaikutuksia silpomiskokemuksella on ollut heidän elämäänsä. (Costello 2015, 231; Monahan 2008, 31.)

5.2 Silpomisen vastaiseen työhön sisältyvät jännitteet

Toinen aineiston analyysissä esiin noussut tema ja tämän alaluvun aihe ovat jännitteet, jotka kytkeytyvät silpomisen vastaiseen työhön. Aineiston perusteella ne lähtökohdat, jotka silpomisen vastaista työtä ohjaavat, voivat tuottaa myös toiseuden ja ulossulkemisen kokemuksia niille ihmisille, joita silpomisen harjoittaminen koskettaa. Nämä kokemukset syntyvät osaltaan tilanteesta, jossa silpomista tarkastellaan länsimaisesta näkökulmasta. Jännitteet paikantuvat laajemmin aina rakenteelliselle tasolle saakka kytkeytyen esimerkiksi keskusteluun, jota silpomisen ehkäisystä sekä sen vastaisesta työstä käydään. (Burson 2007; Costello 2015; Dustin & Davies 2007; Khaja ym. 2009; MacNamara ym. 2020; Vissandjée ym. 2014.)

Yhtenä toiseutta tuottavana tekijänä aineistossa on nostettu esiin puhe, jota sukuelinten silpomisesta tuotetaan. Tällä on viitattu silpomisesta käytettyjen käsitteiden välisiin merkityseroihin (vrt. englanninkieliset sanat *mutilation* ja *cutting*). Erityisesti käsitteen ”silpominen” (engl. *mutilation*) on todettu olevan ongelmallinen johtuen sanaan sisältyvästä negatiivisesta latauksesta. (Burson 2007, luku 2.3; Dustin & Davies 2007, 4; Vissandjée ym. 2014, 3.) Tutkimuksissa on huomautettu, että niissä maissa, joissa silpomista harjoitetaan, toimenpidettä ei nähdä sananmukaisesti silpomisena. Sen sijaan silpominen liitetään esimerkiksi esteettisyyteen ja naiseuteen. (Costello ym. 2015, 1261.) Khaja, Barkdull, Augustine ja Cunningham (2009) ovat tuoneet esiin naisten kokemuksia siitä,

kuinka sukuelinten silpominen – käsitteen käyttäminen on koettu loukkaavana ja rasistisena sekä silpomisen läpikäyneitä naisia leimaavana. Silpomisesta puhumisen on nähty tuottavan länsimaista narratiivisia silvotuista naisista vähemmän naisina verrattuna niihin, joiden sukuelimiä ei ole silvottu. (Em., 734, 737.)

Myös silpomisen kulttuurinen merkitys synnyttää jännitteitä silpomisen vastaiseen työhön. Sosiaalityön näkökulmasta silpomisen vastainen työ ja silpomisen ehkäisy ovat perusteltuja lapsen edun näkökulmasta. Samaan aikaan lapsen vanhempia voi ohjata ajatus siitä, että he tekevät lapsen kannalta parhaan ratkaisun, kun päättävät lapsensa sukuelinten silpomisesta. (Costello ym. 2015, 1259.) Toisin sanoen siitä mikä on lapsen paras, vallitsee samaan aikaan kaksi vastakkaista diskurssia. Lapsen paras silpomisen harjoittamisen perusteena tulee näkyväksi myös aineistosta löytyvissä naisten omissa kokemuksissa, joissa he sanallistavat niitä motiiveja, joita he uskovat heidän vanhempiansa silpomispäätöksen taustalla olleen. Naiset kuvailevat, että he uskovat omien vanhempiansa vieneet lapsensa silvottavaksi koska kyseessä on ollut yhteisölle merkityksellinen perinne (Khaja ym. 2009, 733). Lisäksi silpomispäätöksen motiiviksi on paikantunut myös vanhemman rakkaus lastaan kohtaan ja sitä kautta halu turvata sukuelinten silpomisella lapselle vakaa asema osana yhteisöä (Vissandjée ym. 2014, 7). Tähän kytkeytyy Blythin (2008, 215) toteamus, jonka mukaan silpomisen vastaisen työn ja silpomisen kulttuurisen normin kohtaaminen voivat synnyttää eräänlaisen paradoksin. Paradoksi on seurausta tilanteesta, jossa tavoite suojella tyttöä silpomiselta johtaa siihen, että tyttö tulee syrjäytetyksi tai jopa ulossuljetuksi yhteisöstä, jossa silpominen on liitetty merkitykselliseksi osaksi tytön ja naisen identiteettiä (Blyth 2008, 215; Costello 2015, 226; Costello ym. 2015, 1264; Dustin & Davies 2007, 7; Monahan 2007, 27; Vissandjée ym. 2014, 7).

Aineistosta on löydettävissä myös kriittistä tarkastelua, joka kohdistuu siihen, millaisia kääntöpuolia silpomisen kriminalisoinnilla on havaittu suhteessa tyttöjen ja naisten kokemuksiin. Kriminalisoinnin negatiiviset seuraukset paikantuvat erityisesti tilanteisiin, joissa silpomisen vastaisen työn keskiöön nostetaan lainsäädännölliset lähtökohdat (Costello 2015, 229; Monahan 2007, 27–28). Yksi silpomisen kriminalisoinnin mahdollisista seurauksista on silpomisen harjoittamisen tarkempi salailu sekä ilmiön painuminen maan alle. Tämän on esitetty olevan seurausta vastakkainasettelusta, joka syntyy länsimaisen lainsäädännön sekä silpomisen normiulottuvuuden välille. (Khaja ym. 2009, 735; Monahan 2007, 28, 32.) Khaja, Barkdull, Augustine ja Cunningham (2009, 735) esittävät, että silpomisen kriminalisointi voi joissain tapauksissa toimia myös itseään vastaan. Silpomisen harjoittamisen tiukempi salailu voi heidän mukaansa edistää ja vahvistaa silpomisen asemaa yhteisöjen sisällä. (myös Costello 2015, 229; MacNamara ym. 2020, 6.) Yksilön

kannalta ongelmallisena on pidetty mahdollisuutta, jossa silpomisen vastaiseen työhön kytkeytyvät rikosoikeudelliset seuraamukset johtavat siihen, että silpomisen läpikäyneisiin naisiin liitetään stigmatisoivia tai kriminalisoivia käsityksiä (Costello ym. 2015, 1265; Monahan 2007, 28). Tämä puolestaan voi johtaa tilanteisiin, joissa silvotut tytöt ja naiset eivät uskalla tai halua hakeutua esimerkiksi terveydenhuollon palveluiden piiriin (Costello 2015, 229; Monahan 2007, 28, 32).

Huomioitavaa on, että missään aineiston artikkeleissa ei vastustettu silpomisen kriminalisointia itsessään. Sen sijaan kriminalisointiin kytkeytyvä problematiikka liitettiin tilanteisiin, joissa kulttuurisensitiivinen ulottuvuuden on katsottu puuttuneen silpomisen vastaisen lainsäädännön käytännön toteuttamisesta. Esimerkiksi jo tapahtuneen sukuelinten silpomisen todentaminen havainnoimalla vaatii tytön sukuelinten tutkimista, mikä itsessään voidaan kokea kajoavana sekä rasistisena toimenpiteenä (Costello 2015, 229). MacNamara, Mackle, Pierson ja Bloomer (2020) huomauttavat, että kyse on myös laajemmasta kysymyksestä liittyen maahanmuuttajanaisiin kohdistuvasta luottamuksesta. Heidän kuvaamassaan Iso-Britanniaan sijoittuvassa esimerkissä on tuotu esiin, että tyttöjen, joiden vanhempien kotimaassa silpomista harjoitetaan, tietoihin on automaattisesti kirjattu, että he ovat vaarassa tulla silvotuksi. Tällaisten yleistävien käytänteiden todetaan lisäävän vastakkainasettelua entisestään sekä lisäävän salailua sukuelinten silpomisen harjoittamisen ympärillä. (MacNamara ym. 2020, 6.)

Aineistossa on nostettu esiin, että länsimaisen näkökulma on pyrkinyt hallitsemaan silpomisesta käytävää keskustelua (Blyth 2008, 225; Burson 2007, luku 3.2, luku 4.1; Khaja ym. 2009, 734–735; MacNamara ym. 2020, 3). Kahdessa aineistona olevassa artikkelissa on tarkasteltu länsimaissa vallalla olevaa kahtiajakoista suhtautumista lasten sukuelinten koskemattomuuteen. MacNamara, Mackle, Pierson ja Bloomer (2020) huomauttavat, että lasten sukuelinten silpomisesta käytävä keskustelu tulisi laajentaa koskemaan kaikkien lasten oikeutta koskemattomuuteen. He kiinnittävät artikkelissaan huomioita siihen, että tyttöjen sukuelinten silpominen nähdään tuomittavana, mutta samaan aikaan intersukupuolisten lasten sekä poikien sukuelinten muokkaus sallitaan. Tämän on tulkittu olevan osoitus siitä, että tyttöjen silpomisesta käytävän keskustelun viitekehystä ovat muokanneet sukupuolistuneet sekä rodullistavat käsitykset. (Em., 2–3.) Myös Khaja, Barkdull, Augustine ja Cunningham (2009, 735) ovat kuvanneet afrikkalaisten naisten haastatteluja, joissa on nostettu esiin kokemuksia vallitsevasta kaksinaismoralismista, joka konkretisoituu siinä kuinka eri tavoin tyttöjen silpomiseen ja poikien ympärileikkaukseen länsimaissa suhtaudutaan.

Blyth (2008) on todennut, että silpomisen vastaisessa työssä tulisi välttää koloniaalista imperatiivia. Tällä tarkoitetaan länsimaiden asettautumista sellaiseen positioon, josta ne määrittelevät millaisin toimin muiden maiden tulisi pyrkiä edistämään tyttöjen ja naisten asemaa yhteiskunnassaan. (Em., 225.) Vaikka Blyth (2008) on ainoa, joka käyttää edellä mainittua koloniaalisen imperatiivin käsitettä, on sama ilmiö paikannettavissa myös muista aineistona olevista artikkeleista. Burson (2007) esittää, että tilanne, jossa länsimainen silpomisen vastaisen työn toteuttamisen lähtökohdaksi otetaan ”Me tiedämme paremmin” – asenne, voi se tarkoittaa silpomisen taustalla olevien syiden olettamista ja sanoittamista länsimaisesta näkökulmasta. Edellä kuvattu asenne jättää ulkopuolelle ne ihmiset, joiden yhteiskunnalliseen todellisuuteen silpomisen kytkeytyy, minkä seurauksena silpomisen vastainen työ voi kohdata vastareaktion vastustusta. (Em., luku 4.1.)

Länsimaisen diskurssin vallalla olo silpomisen vastaisessa työssä näkyy aineistossa myös naisten omilla kokemuksilla. Naiset ovat kuvanneet kuilua länsimaisen silpomisen vastaisen työn ja silpomista harjoittavista yhteistöistä tulevien ihmisten välillä. Kuilun alkuperä on paikannettu syntyvän turhaumasta, joka on seurausta siitä, että afrikkalaistaustaiset naiset eivät ole saaneet tunnustusta aktiivisesta osallistumisestaan silpomiseen vastaiseen työhön. (Khaja ym. 2009, 734–735.) Länsimaisen näkökulman ottaminen silpomisen vastaisen työn ainoaksi lähtökohdaksi voidaan tulkita synnyttävän tilanteen, jossa niiden ihmisten tarpeet ja mielipiteet tulevat ohitetuksi, joita silpomisen ilmiönä koskettaa

5.3 Silpomisen vastainen työ ja kulttuurinen kompetenssi

Kolmas aineistosta esiin noussut teema on kulttuurisen kompetenssin merkitys silpomisen vastaisessa työssä. Kulttuurisella kompetenssilla tarkoitetaan tässä yhteydessä kulttuurisensitiivistä työtettä, joka pitää sisällään silpomisen kulttuurisen merkityksen huomioisen sitä harjoittaville yhteisöille. Tässä kappaleessa tarkastelen kuinka kulttuuriseen kompetenssia kuvaavat teemat nousevat esiin aineistosta ja millaisia merkityksiä niille annetaan osana silpomisen vastaista työtä.

Vissandjée, Denetto, Migliardi ja Proctor (2014) esittävät, että tarkasteltaessa tyttöjen sukuelinten silpomista tulisi huomioida myös laajemmin silpomisen sosiaalinen konstruktio. Tällä tarkoitetaan sitä, että silpomisen ymmärretään laajemmin kuin vain tyttöihin ja naisiin kohdistuvana sukupuolistuneena väkivaltana. Sen sijaan tulisi pyrkiä hahmottamaan, että silpomisessa on kyse huomattavasti moniulotteisemmasta kulttuurisesta perinteestä, jonka kohtaaminen vaatii sekä eettistä

että kulttuurisensitiivistä osaamista sosiaalipalveluita tuottavilta tahoilta. (em., 2.) Myös Dustin ja Davies (2007, 6) ovat huomauttaneet, että sosiaalityöntekijöiden on ymmärrettävä silpomisen merkityksellisyys sitä harjoittaville ihmisille, jotta silpomisen vastaisessa työssä olisi mahdollista ottaa tavoitteeksi lopputulos, jossa silpomista harjoittavat ihmiset kokevat itse haluavansa luopua tavasta (myös Burson 2007, luku 4.2; Monahan 2007, 33).

Kulttuurisensitiivinen osaaminen on tulkittu keinoksi turvata yksilöitä esimerkiksi silpomisen vastaisen työn tuottamalta stigmatisoitumiselta (Vissandjée ym. 2014, 2). Lisäksi silpomisen kulttuurisen merkityksen tiedostaminen on kuvattu myös keinoksi paikantaa mahdollisia virheellisiä, länsimaisia oletuksia niistä naisista ja tytöistä, joita silpominen koskettaa. Tällä tarkoitetaan tilanteita, joissa on esimerkiksi pidetty itsestään selvänä, että silpomisen läpikäyneet naiset tiedostavat silpomiseen liittyviä haittoja ja seurauksia. (Vissandjée ym. 2014, 6.) Esiin on nostettu myös silpomista harjoittavissa yhteisöissä vallalla oleva vaikeneminen liittyen naisten sukupuolisiin kokemuksiin kuten synnytykseen ja seksuaalisuuteen. Kulttuurisensitiivisenä ratkaisuna on esitetty sellaisten turvallisten tilojen luomista naisille, joissa on mahdollista jakaa ja tuoda esiin niitä kokemuksia, jotka jäävät yleensä vaikenemisen kulttuurin alle. (Vissandjée ym. 2014, 7.) Aineistossa on todettu, että yhtenä edellytyksenä tällaisten turvallisten tilojen syntymiselle on se, että työntekijät pyrkivät omien asenteidensa tietoiseen ja kriittiseen itsereflektointiin sekä omien etuoikeuksiensa tunnistamiseen (Costello ym. 2015, 1270).

Kulttuurinen kompetenssi ja kulttuurisensitiivinen työote on kuvattu myös muualla aineistossa liittyvän naiseuteen silpomista harjoittavissa yhteisöissä. Sukuelinten silpomisen on todettu kytkeytyvän siihen, millainen sosiaalisesti konstruoitunut käsitys yhteisössä on vallalla naiseudesta. Sosiaalityöntekijöiden on aineiston perusteella keskityttävä silpomisen vastaisessa työssä myös siihen, millä tavoin silpominen määrittää naisen identiteettiä. (Dustin & Davies 2007, 7.) Tämän ulottuvuuden tiedostaminen on tulkittu yhdeksi keinoksi edistää silpomisen vastaisen työn tuloksellisuutta. Tavoitteena silpomisen lopettamisen on esitetty herättävän yhteisöissä tarpeen luoda uusia tapoja siihen, kuinka määritellä tyttöjen ja naisten identiteettiä, kun se ei ole enää kytköksissä sukuelinten silpomiseen. (Dustin & Davies 2007, 11.) Dustinin ja Daviesin (2007, 8, 11) mukaan sosiaalityöllä on mahdollisuuksia tukea silpomista harjoittavia yhteisöjä kohtaamaan näitä haasteita, mikä osaltaan lisää kulttuurisensitiivisen työotteen merkitystä. Kun ymmärretään silpomisen syvempi merkitys yhteisölle, on mahdollista kehittää silpomisen korvaavia tapaisuuksia ja uusia perinteitä. Näiden avulla voidaan paitsi turvata tyttöjen koskemattomuus, mutta myös mahdollistaa yhteisöjen

oikeus harjoittaa kulttuurin identiteetille merkityksellisiä perinteitä. (Katiuzhinsky & Okech 2014, 86.)

Aineiston perusteella voidaan ymmärtää, että kulttuurisensitiivisyys on mahdollista myös ylitulkita, jolloin se kääntyy itseään vastaan. Seurauksena voi olla, että silpomisen vastaisen työn pelätään näyttäytyvän päämäärältään rasistisena. (Dustin & Davies 2007, 12.) Burson (2007) on kuvannut, että sosiaalityön professioon on sisäänrakennettu vahva ymmärrys kulttuurien välillä vallitsevasta monimuotoisuudesta. Hänen mukaansa tämä ymmärrys voi kääntyä myös ajatukseksi, jonka mukaan silpomista tulisi tarkastella nimenomaan sen kulttuurisessa kontekstissa. Tällöin silpominen voidaan tulkita merkitykselliseksi sekä oikeutetuksi osaksi kulttuuria, jolloin sitä ei voida ulkopuolelta käsin tuomita. (Em., luku 3.) Burson (2007, luku 4.5) huomauttaakin, että kuuntelu ja kunnioittava kohtaaminen eivät tarkoita samaa kuin silpomisen hyväksyminen. Myös Dustin ja Davies (2007, 13) toteavat, että toisen kulttuurin kunnioittaminen ei saa olla syy jättää suojelematta lasta silpomiselta.

Kulttuurinen kompetenssi pitää sisällään myös sen hahmottamisen, kuinka laaja-alaisesti silpominen on kytköksissä silpomista harjoittavaan yhteisöön. Tähän liittyen yhdeksi silpomisen vastaisen työn tuloksellisuuden edellytykseksi on kuvattu maahanmuuttajataustaisten ihmisten osallistamista. Osallistamisen yhdeksi lähtökohdaksi paikantuu dialogisen vuorovaikutuksen rakentaminen silpomista harjoittavista yhteisöistä tulevien ihmisten sekä silpomisen vastaiseen työskentelyyn osallistuvien ammattilaisten välille. (Costello ym. 2015, 1267; Khaja 2009, 738.) Tähän kytkeytyy sellaisen kielen käyttäminen, joka on ymmärrettävää kaikille osapuolille (Burson 2007, luku 4.3) ja joka ei sisällä loukkaavaksi tai leimaavaksi koettua käsitteistöä, eli on toisin sanottuna sisällöltään kulttuurisensitiivistä (Khaja 2009, 737).

Silpomisen vastaisessa työssä kulttuurisen kompetenssin voidaan ymmärtää pitävän sisällään myös laajemmin ihmisten elämäntilanteiden huomioimisen. Tähän kytkeytyy esimerkiksi se, kuinka onnistuneesti maahanmuuttajien integroitumista yhteiskuntaan tuetaan. Uuteen maahan muuttamisen lisäksi ihmisillä voi olla muitakin haasteita elämässään, joiden huomioon ottaminen pitäisi sisällyttää osaksi silpomisen vastaista työtä. Tämä tarkoittaa ihmisten elämien kokonaisvaltaista huomioimista sen sijaan, että keskityttäisiin ainoastaan sukuelinten silpomiseen ja siihen suoraan kytköksissä oleviin tekijöihin. (Costello ym. 2015, 1269–1270; Khaja 2009, 735–738.) Aineistosta on löydettävissä huomautus, jossa todetaan, että ammattilaiset eivät voi aloittaa työskentelyä silpomisen ehkäisemiseksi tyhjästä (MacNamara ym. 2020, 6). Kestävä muutos vaatii luottamuksen rakentamista ihmisten välille. Kulttuuriseen kompetenssiin kytkeytyvä osaaminen luo pohjan luottamuksen

syntymiselle, mikä mahdollistaa tilanteen, jossa muutos silpomisen lopettamiseksi tapahtuu niiden ihmisten omissa asenteissa, joiden yhteisöissä silpomisen harjoittamista on ylläpidetty. (Dustin & Davies 2007, 13; MacNamara ym. 2020, 7.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän kandidaatintutkielman tutkimuskysymykset ovat: Millaisia ulottuvuuksia länsimaisen sosiaalityön tehtävällä on osana tyttöjen silpomisen vastaista työtä? sekä Miten silpomisen kulttuurinen merkitys nousee esiin suhteessa silpomisen vastaiseen työhön? Lisäksi kerroin johdannossa haluavani selkiyttää kysymystä siitä, onko sukuelinten silpomisen vastainen työ ylipäättänsä edes sosiaalityön tehtävä. Tutkielman aineistoon perehtyminen tarjosi vastauksia tutkimuskysymyksiin, joita siirryn erittelemään tarkemmin seuraavassa kappaleessa. Sen lisäksi aineisto osoitti myös, että tyttöjen silpomisen ymmärtäminen väkivaltana sekä rikkomuksena ihmisoikeuksia ja lasten oikeuksia vastaan tekee sosiaalityön arvoihin ja eettisiin ohjeisiin peilattuna silpomisen vastaisesta työstä perustellusti sosiaalityölle kuuluvan tehtävän (Blyth 2008, 214, 222; Burson 2007; Costello ym. 2015, 1260; Dustin & Davies 2007, 14; Katiuzhinsky & Okech 2014, 80-81; Khaja ym. 2009, 728).

Esitän, että länsimaisen sosiaalityön tehtävän ulottuvuudet osana tyttöjen silpomisen vastaista työtä voidaan karkeasti jakaa kahteen osaan. Ensimmäinen sosiaalityön tehtävän ulottuvuus pitää sisällään silpomisen lopettamiseksi tehtävän käytännön työn. Alkuperäinen oletukseni oli, että sosiaalityön tehtävä kytkeytyisi vahvasti nimenomaan silpomisen kieltävän lainsäädännöllisen ulottuvuuden toteuttamiseen ja sen myötä lasten turvaamiseen silpomiselta. Sosiaalityön tehtävä silpomisen vastaisessa työssä näyttäytyy aineiston perusteella kuitenkin huomattavasti moniulotteisempänä. Silpomisen vastaiseen työhön sisältyy sekä yhteisöjen että yksilöiden parissa tehtävää työskentelyä (Monahan 2008, 31). Tämä työskentely voi olla luonteeltaan ennaltaehkäisevää, mutta sen lisäksi se voi pitää sisällään myös niiden ihmisten kohtaamista, jotka ovat jo läpikäyneet silpomisen aiemmin elämässään (Costello 2015, 231; Monahan 2008, 31). Toisaalta sosiaalityön tehtävä näyttää pitävän sisällään myös sellaista työtä, jota ei tehdä suorassa vuorovaikutuksessa niiden ihmisten kanssa, joita silpominen koskettaa. Sosiaalityölle näyttää asettuneen eräänlainen asiantuntijan rooli, mikä näkyy esimerkiksi muiden ammattiryhmien parissa tehtävänä opetustyönä sekä osallistumisena silpomiseen kytkeytyvän lainsäädännön kehittämiseen (Blyth 2009, 223; Katiuzhinsky & Okech 2014, 86; Monahan 2008, 31).

Toinen sosiaalityön tehtävän ulottuvuus puolestaan käsittää laajemmin kyvyn huomioida ihmisten erilaiset kulttuuriset kokemukset sekä viitekehykset, eli toisin sanottuna kulttuurisen kompetenssin (kts. Sousa & Almeida 2016, 545; Yan & Wong 2005, 182–183). Kulttuurisen kompetenssin hallinta

sosiaalityön tehtävän ulottuvuutena kytkeytyy osaltaan myös toiseen tutkimuskysymykseen eli siihen, kuinka kulttuurinen merkitys nousee esiin suhteessa silpomisen vastaiseen työhön. Sosiaalityön ammattilaisten kulttuurisen kompetenssin hallinnan merkitys nousee esiin esimerkiksi tiedostamisessa, millaisia käsitteitä silpomisesta käytetään maahanmuuttajataustaisten naisten kanssa työskennellessä. Vaikka nimenomaan silpomisesta puhuminen voi tuntua länsimaisesta näkökulmasta perusteltuna (Odemerho & Baier 2012, 453; UNFPA 2020), saattaa käytettyihin sanoihin liittyä erilaisia negatiivisia sekä leimaavia merkityksiä (Burson 2007, luku 2.3; Dustin & Davies 2007, 4; Khaja ym. 2009, 3; Vissandjée ym. 2014, 3). Aineistosta on paikannettavissa myös muita jännitteitä, jotka syntyvät nimenomaan silpomisen kulttuurisen merkityksen sekä lähtökohdiltaan länsimaisen silpomisen vastaisen työn kohtaamisesta. Esimerkiksi silpomisen kriminalisointi voi joissain tilanteissa silpomisen ehkäisyn sijaan päinvastoin heikentää silpomisen vastaisen työn tuloksellisuutta (Costello 2015, 229; Khaja ym. 2009, 735; MacNamara ym. 2020, 6; Monahan 2007, 28, 32). Huomionarvoista on kuitenkin se, että kulttuurinen kompetenssi ei tarkoita samaa kuin silpomisen hyväksyminen, vaan lasten suojeleminen silpomiselta tulee olla sosiaalityön ensisijainen tehtävä (Burson 2007, luku 4.5; Dustin & Davies 2007, 13).

Tutkielman teoriaosuudessa esitelty Allardtin ja Littusen (1984) teoria sosiaalisista normeista nousi myös esiin tutkielman aineistossa. Tämä näkyy erityisesti tarkasteltaessa silpomisen harjoittamisen taustalla olevia syitä. Aineistossa on kuvattu, että päättäessään lapsensa sukuelinten silpomisesta, vanhemmat ovat ajatelleet toimivansa lapsen edun mukaisesti. Ajatuksena on, että silpomatta jättämisellä voisi olla negatiivisia seurauksia lapselle, sillä se voi vaikuttaa esimerkiksi lapsen asemaan yhteisössä. (Blyth 2008, 215; Costello 2015, 226; Costello ym. 2015, 1264; Dustin & Davies 2007, 7; Monahan 2007, 27; Vissandjée ym. 2014, 7.) Ymmärrän silpomisen taustalla olevien syiden hahmottamisen merkitykselliseksi osaksi silpomisen vastaista työtä. Silpomisen lopettaminen vaatii työskentelyä yksilöiden lisäksi myös laajemmin silpomista harjoittavien yhteisöjen parissa. Näin voidaan tukea yhteisöjä luopumaan silpomisen harjoittamisen taustalla olevista merkityksistä, sekä luomaan uusia tyttöjen koskemattomuuden turvaavia perinteitä ja tapoja (Dustin & Davies 2007, 7,8; Katiuzhinsky & Okech 2014, 86). Silpomisen kulttuurisen merkityksen sekä normiulottuvuuden ymmärtäminen näyttäytyvät aineiston perusteella väylältä sekä ihmisten kunnioittavaan kohtaamiseen, mutta myös tulokselliseen silpomisen vastaiseen työhön.

Tutkielman aineisto koostuu kansainvälisistä artikkeleista, joiden alkuperämaat ovat Yhdysvallat, Australia, Pohjois-Irlanti, Iso-Britannia ja Kanada. Tämä on syytä huomioida suhteuttaessa tutkielman tuloksia suomalaisen sosiaalityön viitekehykseen. Pidän perusteltuna olettaa, että

silpomisen vastaisen työn keinot sekä maahanmuuttajien parissa tehtävän työn sisällöt vaihtelevat maittain. Ymmärrän kuitenkin aineistosta esiin nousseen kulttuuriseen kompetenssin merkityksen, sekä silpomista harjoittavista yhteisöistä tulevien ihmisten kohtaamiseen liittyvät teemat siinä määrin universaaleiksi, että niitä on mahdollista tarkastella yli valtiorajojen. Esimerkiksi silpomista harjoittavista yhteisöistä tulevien ihmisten osallistaminen silpomisen vastaiseen työhön on tekijä, jonka toteutumista voidaan pitää tavoiteltavana riippumatta siitä, missä maassa työtä tehdään. Tämä kytkeytyy laajemmin myös aineistosta esiin nousseeseen koloniaalisen imperatiivin käsitteeseen sekä länsimaisen diskurssin vallalla oloon silpomisen vastaisessa työssä.

Tämän tutkielman merkittävin anti on ollut se, että sen kirjoittaminen on vaatinut itseltäni aktiivista omien ennako-oletusteni sekä käsitysteni tarkastelua. Samaan aikaan se on myös haastanut minut tarkastelemaan kriittisesti omia asenteitani. Suunnitellessani tutkielmani aihetta, minulla oli kuvitelma siitä, että tyttöjen silpomisen vastainen työ olisi suositumpi aihe yhteiskuntatieteellisessä sosiaalityön tutkimuksessa. Tämä kuvitelma osoittautui kuitenkin tiedonhakuprosessin myötä virheelliseksi. Pidän todennäköisenä sitä, että vääristynyt mielikuvani on ollut seurausta silpomisesta käydystä julkisesta keskustelusta eri medioissa. Costello, Quinn, Tatchell, Jordan ja Neophytou (2015, 1260) tuovat esiin, että sosiaalityön tehtävästä silpomisen vastaisessa työssä on olemassa vain vähän tutkimuksia. Olen tähän tutkielmaan kytkeytyvien aineistohakujen perusteella valmis olemaan heidän kanssaan samaa mieltä. Samalla oli kuitenkin mielenkiintoista huomata, että vaikka varsinaisia vertaisarvioituja tutkimuksia oli vain vähän, niin erilaisia opinnäytetöitä oli löydettävissä runsaasti. Tulkitseen tämän indikoivan sitä, että kiinnostusta aiheen tutkimiseen on virinnyt ainakin opiskelijoiden keskuudessa.

Mahdollista jatkotutkimusta ajatellen pidän perusteltuna sen pohtimista, miksi sukuelinten silpomien vastaista työtä on tutkittu sosiaalityön kontekstissa niin vähän. Kansainvälisten aihetta käsittelevien tutkimusten lisäksi haluaisin nähdä yhteiskuntatieteellistä tutkimusta myös siitä, kuinka tyttöjen sukuelinten silpominen näkyy suomalaisessa sosiaalityössä. Pidän kysymysten esittämistä silpomisen vastaisen työn ja sosiaalityön välisestä suhteesta erityisen relevanttina nyt, kun tämän kandidaatintutkielman tulosten perusteella esitän, että sosiaalityöllä on olemassa hyvin perusteltu paikkansa osana silpomisen vastaista työtä. Tämä kandidaatintutkielmani olkoon oma pienimuotoinen puheenvuoroni aiheesta.

LÄHTEET

- Allardt, E. & Littunen, Y. 1984. *Sociologia*. (5. painos.) Helsinki: WSOY.
- Banks, E., Meirik, O., Farley, T., Akande, O., Bathija, H. & Mohamed, A. 2006. Female genital mutilation and obstetric outcome: WHO collaborative prospective study in six Africa countries. *The Lancet (British edition)* 367 (9525), 1835–1841.
- Berg, R.C. & Denison, E. 2013. A Tradition in Transition: Factors Perpetuating and Hindering the Continuance of Female Genital Mutilation/Cutting (FGM/C) Summarized in Systematic Review. *Health Care for Women International* 34(10), 837–859.
- Blomqvist, S. 2018. “Vanhemmille pitää kertoa, että silpominen Suomessa on vakava rikos”. *Yle Uutiset*. Viitattu 21.2.2021
https://yle.fi/uutiset/3-10451210?fbclid=IwAR1gIJGJ_8EBIDCLUDJQ3BgKsbdQN5M43rrs_QX3CMc1Z-gGcehBO0-uYe0
- Blyth, E. 2008. Inequalities in Reproductive Health. What is the Challenge for Social Work and How Can It Respond? *Journal of Social Work* 8(3), 213–232.
- Burson, I. 2007. Social Work and Female Genital Cutting: An Ethical Dilemma. *Journal of Social Work Values and Ethics* 4(1).
- Cloward, K. 2015. Elites, Exit Options, and Social Barriers to Norm Change: The Complex Case of Female Genital Mutilation. *Studies in Comparative International Development* 50(3), 378–407.
- Costello, S. 2015. Female genital mutilation/cutting: risk management and strategies for social workers and health care professionals. *Risk Management and Health Care Policy* 8(1), 225–233.
- Costello, S., Quinn, M., Tatchell, A., Jordan, L. & Neophytou, K. 2015. In the Best Interests of the Child: Preventing Female Genital Cutting (FGC). *British Journal of Social Work* vol. 26, 1259–1276.
- Davis, D. 2001. Male and female genital alteration: a collision course with the law? *Health Matrix* vol 11, 487–687.
- Dustin, D. & Davies, L. 2007. Female Genital Cutting and Children`s Rights: Implications for Social Work Practise. *Child Care in Practise* 13(1), 3–16.
- Farina, P. & Ortensi, L. 2014. Mother to daughter transmission of Female Genital Cutting in Egypt, Burkina Faso and Senegal. *African Population Studies* 28(2), 1119–1131.
- Galukande, M., Kamara, J., Ndabwire, V., Leistey, E., Valla, C. & Luboga, S. 2015. Eradicating female genital mutilation and cutting in Tanzania: an observational study. *BMC Public Health* vol 15, 1–10.

- Gele, A.A., Kumar, B., Hjelde, K. & Sundby, J. 2012. Attitudes toward female circumcision among Somali immigrants in Oslo: a qualitative study. *International Journal of Women's Health* vol 4, 7–17.
- Hassanen, S., Woldu, D.O. & Mkuu, R. 2019. The effects of migration on the practice and perception Female Genital Cutting (FGC) among the Horn of Africa's immigrants in Melbourne Australia. *AIMS Public Health* 6(1), 67–78.
- Igras, S., Muteshi, J., Woldemariam, A. & Ali, S. 2004. Integrating Right-Based Approaches into Community-Based Health Projects: Experiences from the Prevention of Female Genital Cutting Project in East Africa. *Health and Human Rights* 7(2), 251–271.
- Isman, E., Ekéus, C. & Berggren, V. 2013. Perceptions and experiences of female genital mutilation after immigration to Sweden: An explorative study. *Sexual & Reproductive Healthcare* 4(3), 93–98.
- Johansen, R.E.B. & Ahmed, S.A.E. 2021. Negotiating Female Genital Cutting in Transnational Context. *Qualitative health research* 31(3), 458–471.
- Johnsdotter, S. & Essén, B. 2016. Cultural change after migration: Circumcision of girls in Western migrant communities. *Best practice & research. Clinical obstetrics & gynaecology* vol 32, 15–25.
- Johnsdotter, S., Moussa, K., Carlbom, A., Aregai, R. & Essén, B. 2009. "Never My Daughters": A Qualitative Study Regarding Attitude Change Among Ethiopian and Eritrean Families in Sweden. *Health Care for Women International* 30 (1–2), 114–133.
- Juhila, K. 2021. Teemoittelu. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 11.2.2021.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- Kaihlanen, A-M., Hietapakka, L., Aalto, A.M., Lehtoaro, S. & Heponiemi, T. 2019. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kulttuurinen kompetenssi ja siihen yhteydessä olevat tekijät. *Yhteiskuntapolitiikka* 84(4), 369–379.
- Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S.-M., Pietilä, A.-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: Eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede* 25(4), 291–301.
- Katiuzhinsky, A. & Okech, D. 2014. Human rights, cultural practices, and state policies: Implications for global social work practice and policy. *International Journal of Social Welfare* 23(1), 80–88.
- Khaja, K., Barkdull, C., Augustine, M. & Cunningham, D. 2008. Female genital cutting. Africa women speak out. *International Social Work* 52(6), 727–741.
- Kinnunen, K. 2020. Ujuni Ahmed: ”Miksi viranomaiset eivät puutu tyttöjen sukuelinten silpomiseen?” *Maailman kuvalehti*. Viitattu 21.2.2021
<https://www.maailmankuvalehti.fi/2020/3/pitkat/ujuni-ahmed-miksi-viranomaiset-eivat-puutu-tyttojen-sukuelinten-silpomiseen/>

Koukkula, M. & Klemetti, R. 2019. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estämisen toimintaohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:1. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Lastensuojelulaki (417/2007)

MacNamara, N., Mackle, D., Pierson, C. & Bloomer, F. 2020. Interrogating the politicization of female genital cutting (FGC) within conditions of asymmetrical cultural convergence. A case study of Northern Ireland. *Women's Studies International Forum* vol 28, 1–9.

Malminen, U. 2020. "Tyttöjen silpominen on brutaalia" Ujuni Ahmed taistelee turhaa perinnettä vastaan Suomessa, ja siksi jotkut haluavat vaientaa hänet. *Yle Uutiset*. Viitattu 21.2.2021
<https://yle.fi/uutiset/3-11648901>

Monahan, K. 2007. Cultural Beliefs, Human Rights Violations, and Female Genital Cutting. *Journal of Immigrant & Refugee Studies* 5(3), 21–35.

Odemerho, B.I. & Baier, M. 2012. Female Genital Cutting and the Need for Culturally Competent Communication. *Journal of nurse practitioners* 8(6), 452–45.

Rikoslaki (39/1889)

Rowe, F. 2014. What literature review is not: diversity, boundaries and recommendations. *European Journal of Information Systems* 23(3), 241–255.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Shahawy, S., Amanuel, H. & Nour, N.M. 2019. Perspectives on female genital cutting among immigrant women and men in Boston. *Social Science & Medicine* vol 220, 331–339.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). 2019. Uusi toimintaohjelma estämään tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomista. Viitattu 27.3.2021.
<https://stm.fi/-/uusi-toimintaohjelma-estamaan-tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpomista>

Sousa, P. & Almeida, J.L. 2016. Culturally sensitive social work: promoting cultural competence. *European Journal of Social Work* 19(3–4), 537–555.

THL. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021. Ehkäisevä työ ja silpomisen läpikäyneen auttaminen. Viitattu 25.2.2021

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpomisen-estaminen/ehkaiseva-tyo>

THL. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Kulttuurisensitiivinen työote. Viitattu 24.2.2021
<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytanta-ja-kulttuurisensitiivinen-tyoote>

THL. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2021. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estäminen. Viitattu 25.2.2021

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpomisen-estaminen>

UNFPA. 2019. Female genital mutilation. Viitattu 22.12.2020

<https://www.unfpa.org/female-genital-mutilation>

UNFPA. 2020. Female genital mutilation (FGM) frequently asked questions. Viitattu 4.1.2021

<https://www.unfpa.org/resources/female-genital-mutilation-fgm-frequently-asked-questions>

Unicef. 2016. Female genital mutilation/cutting. A global concern. Viitattu 21.12.2020

https://www.unicef.org/media/files/FGMC_2016_brochure_final_UNICEF_SPREAD.pdf

Unicef. 2020. Female genital mutilation. Female genital mutilation is an internationally recognized human rights violation. Viitattu 7.1.2021

<https://www.unicef.org/protection/female-genital-mutilation>

Vissandjée, B., Shereen, D., Migliardi, P. & Proctor, J. 2014. Female genital cutting (FGC) and the ethics of care: community engagement and cultural sensitivity at the interface of migration experiences. BMC International Health and Human Rights 14(1), 1–10.

WHO. 2020. Female Genital Mutilation. Viitattu 4.1.2021

<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>

WHO. 2021. Prevalence of female genital mutilation. Viitattu 7.1.2021

<https://www.who.int/teams/sexual-and-reproductive-health-and-research/key-areas-of-work/female-genital-mutilation/prevalence-of-female-genital-mutilation>

Yan, M.C. & Wong, Y-L.R. 2005. Rethinking self-awareness in cultural competence: Toward a dialogic self in cross-cultural social work. Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services 86(2), 181–188.

Yle. 30.9.2020. Lakivaliokunta hyväksyi kansalaisaloitteen: tyttöjen sukuelinten silpominen tehtävä laissa rangaistavaksi nykyistä selkeämmin. Viitattu 21.2.2021

<https://yle.fi/uutiset/3-11570702>

Yle. 6.11.2020. Eduskunta äänesti: Tyttöjen sukupuolielinten silpominen tehtävä vielä nykyistä selkeämmin rangaistavaksi. Viitattu 21.2.2021

<https://yle.fi/uutiset/3-11634102>

LIITTEET

LIITE 1. Tutkielman aineisto

Artikkelin kirjoittaja(t), nimi ja julkaisuvuosi	Julkaisija	Maa	Näkökulma
Burson, I. (2007). Social Work and Female Genital Cutting: An Ethical Dilemma.	Journal of Social Work Values and Ethics 4(1).	Yhdysvallat	Silpomisen vastainen työ sosiaalityön eettisenä kysymyksenä
Dustin, D. & Davies, L. (2007). Female Genital Cutting and Children's Rights: Implications for Social Work Practise.	Child Care in Practise 13(1), 3-16.	Iso-Britannia	Lasten oikeudet silpomisen vastaisen työn perusteena
Blyth, E. (2008). Inequalities in Reproductive Health. What is the Challenge for Social Work and How Can It Respond?	Journal of Social Work 8(3), 213–232.	Iso-Britannia	Silpomisen vastainen työ sosiaalityössä lisääntymisterveyden kontekstissa
Monahan, K. (2008). Cultural Beliefs, Human Rights Violations, and Female Genital Cutting. Complications at the Crossroads of Progress.	Journal of Immigrant & Refugee Studies 5(3), 21-35.	Yhdysvallat	Sukuelinten silpominen kulttuuristen uskomusten ja ihmisoikeusrikkomusten viitekehityksessä
Khaja, K., Barkdull, C., Augustine, M. & Cunningham, D. (2009). Female genital cutting. African women speak out.	International Social Work 52(6), 727–741.	Yhdysvallat	Afrikkalaisten naisten kokemukset silpomisesta ja ammattilaisten kohtaamisesta
Katiuzhinsky, A. & Okech, D. (2014). Human rights, cultural practises, and state policies: Implications for global social work practise and policy.	International Journal of Social Welfare 23(1), 80-88.	Yhdysvallat	Kulttuuristen perinteiden kohtaaminen sosiaalityössä
Vissandjée, B., Shereen, D., Migliardi, P. & Proctor, J. (2014). Female genital cutting (FGC) and the ethics of care: community engagement and cultural sensitivity at the interface of migration experiences.	BMC International Health and Human Rights 14(1), 1-10.	Kanada	Kulttuurisensitiivisyys yhteisöjen osallistaminen maahanmuuttajien parissa tehtävässä silpomisen vastaisessa työssä
Costello, S. (2015). Female genital mutilation/ cutting: risk management and strategies for social workers and health care professionals.	Risk Management and Health Care Policy 8(1), 225-233.	Australia	Silpomisen vastainen työ sosiaalityöntekijöiden ja terveydenhuollon tehtävänä
Costello, S., Quinn, M., Tatchell, A., Jordan, L. & Neophytoi, K. (2015). In the Best Interests of the Child: Preventing Female Genital Cutting.	British Journal of Social Work vol. 26, 1259-1276.	Australia	Lasten oikeudet silpomisen vastaisen työn perusteena
MacNamara, N., Mackle, D., Pierson, C. & Bloomer, F. (2020). Interrogating the politicization of female genital cutting (FGC) within conditions of asymmetrical cultural convergence. A case study of Northern Ireland.	Women's Studies International Forum vol 28, 1-9.	Pohjois-Irlanti	Länsimaiset sukupuolinnormit sukuelinten silpomisen vastaisen työn ja silpomisen politisoinnin lähtökohtana